

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”: „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”,
„Făgetana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucea-
fărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”,
„Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”,
„Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 16.—, pe 1/2 an K 8.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul IV.

Sibiu, 2 August 1902.

Nr. 31.

Nouă puncte de mănecare pentru o statistică econom. românească.

În foaia noastră s'a discutat de repetite-ori asupra chestiunii unei statistice economice românești. Concursurile de premii ce Academia română a publicat în acest an ne dau ansă să revenim asupra acestei teme. Ne-au atras îndeosebi atențiunea concursurile privitoare la lucrări economice, și dintre aceste concursul referitor la *Premiul Statului Lazăr*, de 5000 lei, care se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului: *Starea economică și socială a României actuale*, care va înfățișa un studiu și un inventar asupra stării economice și sociale a României, tractând despre toate institutele economice și sociale astăzi existente.

În resumat, împărțirea lucrării va fi următoarea:
Teritoriu și suprafață, cuprinzând pe lângă suprafața României, un studiu asupra terenului și climatei, precum și a divisiunilor administrative.

Populațiunea, cu ochire asupra trecutului. *Populațiunea rurală și urbană*. *Mișcarea populațiunii*. *Compozițiunea populațiunii*.

Profesiuni și clasificățiuni diverse ale populațiunii.

Proprietatea din punctul de vedere juridic, economic și social.

Agricultura. — Administrațiune, — statistică, — teritoriul agricol. — *Cultura mare, medie și mică*. — *Salarii agricole*. — Sistem de *exploatațiune*.

Plante cultivate. — Cereale și alte plante cultivate.

Animale domestice. — Speciile și statistica animalelor domestice.

Producțiunea viilor în trecut și prezent. — *Berea și alcoolul*.

Pădurile. — Suprafața și regiunile păduroase. — Valoarea pădurilor.

Industria. — Starea industriei. — Regimul industrial. — Salarii industriale. — Industria mare și mică.

Mine și cariere. Ochire generală asupra industriei miniere în România. — *Exploatațiunea de mine și cariere*.

Comerțul interior și comerțul exterior. — Ochire asupra trecutului și studiu asupra stării actuale.

Căi de transport pe uscat. — *Navigațiunea maritimă și fluvială*.

Poste și telegrafe. — Ochire asupra trecutului. — Starea actuală.

Moneta. — Sistem monetar. — Statistica monetară.

Credit, bănci și instituțiuni de prevedere. — Banca Națională. — Creditul fonciar rural și cel urban. — Casse de economie. — Asigurări. Societăți de ajutor mutual și cooperative.

Finanțe publice. — Sistemul bugetar al României. — Budgetul statului. — Sistemul de impozite. — Veniturile statului.

Finanțe locale. — Statistica finanțelor locale, județene și comunale.

Datoria publică. Studiu comparativ cu străinătatea.

Un capitol special se va consacra pentru starea actuală a României, cuprinzând toate gradele de învățământ și toate așezămintele de cultură.

Termenul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

Am dat în întregime planul acestei lucrări, cu scopul de a profita și noi la timpul său de unele din punctele sale de mănecare.

Sigur, că multe din punctele prevăzute în acest proiect vor trebui omise, altele abia atinse, altele vor trebui să fie conformate impregiurărilor noastre, ale Românilor din această țară; dar la toată întâmplarea este necesar a se ține seamă și de acest proiect, când se va compune *chestionarul* pentru adunarea datelor referitoare la o statistică economică a noastră proprie.
S.

Responsabilitatea comitetului de supraveghiere.

— Încetarea responsabilității. —

Conform legii acționare germane responsabilitatea se prescrie în anumite cazuri după 5 ani; legea comercială ungară nu conține referitor la prescripțiunea responsabilității nici o dispozițiune. Prin urmare la noi este normativ în ce privește încetarea responsa-

bilității prin prescripțiune dreptul privat. Nu incupe indoială, că legislațiunea a creat în direcțiunea aceasta un ce necomplet, pentru că legea comercială ar fi trebuit să prevadă pentru încetarea responsabilității prin prescripțiune un termen mai scurt decât cel usitat, d. ex. cel mult 3—5 ani. Aceasta rezultă din natura lucrului. Membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere, cari după un interval de timp mai scurt ar fi putut scăpa de responsabilitate prin o justificare basată și bine motivată, în multe cazuri nu o vor mai pute face aceasta cu succes după ani de zile, când întâmplările s'au dat deja uitării și când eventual au dispărut și dovețile.

Dealtcum este de observat, că responsabilitatea fostilor membrii din direcțiunea și din comitetul de supraveghiere al unei societăți disolvate înceată, pe baza § 207 al L. C., după 10 ani, computați dela soluțiune, căci fiind a se păstra registrele și scriptele societății disolvate numai 10 ani, după acest termen dovețile (documentele) necesare nu le mai poate pretinde nici piritorul, nici piritul.

Responsabilitatea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere înceată, dar numai față de societate, pentru toate acele acte și socoteli pe cari adunarea generală le-a aprobat, resp. pentru cari adunarea generală a dat direcțiunii și comitetului de supraveghiere absolutoriu.

Relevăm însă la acest loc, că absolutoriul dat de adunarea generală cu privire la bilanț, se dă numai cu reserva, că bilanțul de fapt reoglindează fidel situațiunea societății.

Reserva aceasta are valoare chiar și atunci, când nu se cuprinde expres în concludul adunării generale; de aceea dacă ulterior se dovedește că bilanțul este întreg ori în parte fals, atunci absolutoriul votat este nul și societatea îndreptățită a trage organele administrative și de control la răspundere. Același principiu este normativ și pentru validitatea concludelor aprobătoare ale adunării generale, cu privire la diferitele rapoarte prezentate de organele societății, cu alte cuvinte prin concludul aprobător al adunării generale responsabilitatea organelor societății înceată numai față de acele acte, cari au fost prezentate conform adevărului, nu și față de acelea, cari s'au retăcut ori nu s'au comunicat adunării generale cu claritate recerută. Din contră absolutoriul dat pentru un bilanț real și concludul, prin care s'a aprobat alte acte reale ale organelor societății o altă adunare generală nu le mai poate revoca și pe membrii comitetului de supraveghiere absolvați odată în privința aceasta, societatea nu-i mai poate face responsabili.

Chestiunea, dacă absolutoriul resp. concludul aprobător al adunării generale atinge ori nu dreptul singuraticilor acționari de a trage organele societății la răspundere este deja rezolvată prin expunerile de sus. Anume s'a relevat, că organele societății pot fi trase la răspundere prin acționari singuratici numai, dacă societatea a încetat a exista și adunarea generală, la care să-și poată exercia drepturile în sensul § 176 al L. C., nu se poate convoca. De aci urmează, că substratul procesului de desdaunare intentat de acționarii singuratici îl pot forma numai faptele resp. întrelăsările, cari pe timpul, când a existat societatea n'au fost cunoscute acesteia, nu s'au pertractat și pentru cari în consecuență nu s'a dat absolutoriu, iar nu și acelea, cari pertractându-se s'au aprobat resp. față de cari s'a dat absolutoriu. Împregiurarea, că adunarea generală a aprobat eventual și acte dănoase societății, nu impoartă, fiind adunarea generală îndrep-

tățită la aceasta și având acționarii la timpul său posibilitatea de a ataca concludul respectiv, pe baza § 174 al L. C., prin proces. Dacă acționarii au între-lăsat a face aceasta la timpul său, atunci mai târziu, și în special după disolvarea societății, contrar concludului valid al adunării generale, nu mai pot face responsabil pe nimeni.

Altecum stă lucrul cu dreptul creditorilor de a face responsabile organele societății. Faptul, că adunarea generală a votat absolutoriul cu privire la socoteli și a aprobat anumite acte ale organelor societății, nu alterează dreptul la desdaunare al creditorilor. Creditorii adevărați pot pretinde cu toate acestea totuși desdaunare și anume chiar și atunci, când societatea fără a fi aprobat toate actele organelor societății, a renunțat la despăgubire ori a încheiat în privința daunei cu cei obligați vr'un *concordat*. Scurt, dreptul creditorilor de a pretinde desdaunare rămâne intact față de ori-ce conclud al adunării generale și se poate validita cu totul independent.

Responsabili sunt pentru daună și următorii de drept ai celor vinovați și anume atât față de societate cât și față de creditorii, ceea-ce nici nu mai trebuie comentat, fiind basat pe dreptul privat.

(După A. Kormos: „Drepturile, datorințele și responsabilitatea comitetului de supraveghiere“ de Cp.)

La chestiunea băncilor populare.

Înainte de a continua cu reproducerea articolului despre „Băncile populare“ din Nr. 14 a. c. al „Jurnalului Soc. centr. agric.“ din București, care tractează despre „Extinderea teritorială“ a acestora, credem a fi de interes să atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra împrejurării, că și la noi în Ungaria se înmulțesc mereu Băncile populare, firesc sub alt nume, acela al *Insoțirilor de credit*. Astfel de insoțiri s'au înființat s. e. numai în comitatul Maramureș vr'o 40 și ele se sporesc pretutindenea. Pe lângă numărul mare al *Institutilor de credit pe acțiuni* Sașii au înființat numeroase Insoțiri de credit populare prin comune, iar catolicii, îndeosebi clerul catolic, stărue fără preget pentru sporirea acestui fel de Insoțiri, înființând deja și până acum un număr frumos de asemenea instituțiuni folositoare.

Este un mare interes economic și preste tot românesc să nu perdem terenul extins, ce ați ne mai stă încă la dispoziție așa că 'l putem ocupa neîmpedecați și păstra pentru noi. Ca mâne însă îl pot ocupa alții, și sigur îl vor ocupa, pierdut fiind pentru noi pe vecie.

Aceste premise și promițând a mai reveni, cum și sperând a auți și alte opinii referitoare la această chestiune, lăsăm să urmeze partea:

III. Estinderea teritorială.

Unul dintre principiile fundamentale care caracterizează băncile Raiffeisen este limitarea lor teritorială la un cerc cât mai restrins: o comună, un sat, cel mult o parohie.

Ideia e foarte originală și se potrivește de minune împrejurărilor locale ale sătenimei. Adversarii sistemului Raiffeisen au căutat de la început să presinte lumii agricole restringerea teritorială ca un defect de organizare, sub motiv că nu ori care sat ori comună are destui cărturari iscușiți și pricepuți ca să conducă banca.

Raiffeisen a făcut apel la cler și la învățătorimea rurală, ca să îmbrățișeze ideia ca fiind singura în

măsură a înlătura neajunsurile de care se isbesc băncile Schulze, cari se găsesc în imposibilitate de a controla situația morală și solvabilitatea solicitatorilor de împrumuturi.

La început, numai unele din băncile sale au primit propunerea, iar cele mai multe au continuat cu vechiul sistem, înscriind între membri pe ori care sătean din ori ce comună. Cu acest procedeu însă multe au fost înșelate, căci mii de țărani se înscriau la câte trei patru bănci și contractau împrumuturi de la fie-care în contul aceleiași averi. Administrațiile băncilor neputând controla sarcinile ce s'ar mai afla asupra bunurilor mobiliare ale solicitatorilor, apreciau solvabilitatea lor în raport cu împrumuturile ce cer și astfel la un moment dat se găseau față în față cu alte 2—3 bănci care cerea fie-care să fie considerată ca creditor privilegiat. De aci certe, judecăți, pierdere de vreme și de bani.

Câte-va cazuri izolate au fost suficiente ca să convingă pe toți adepții sistemului Raiffeisen că „limitarea teritorială“ se impune ca o măsură de control asupra solvabilității și asupra calităților morale ale membrilor. Statutul-model întocmit de Raiffeisen a fost modificat și în el introdus la cap. II un nou paragraf: „Membrii ai băncii pot fi numai locuitorii comunei . . . , cari se bucură pe deplin de drepturile cetățenești, și nu sunt membri ai nici unei alte bănci de împrumut“ (§. 3).

Cu mijlocul acesta s'a înlăturat pericolul la care se expuneau băncile de a nu pute controla, nici întrebuințarea împrumuturilor, nici hărnicia membrilor, nici onestitatea lor. Și trebuie să se scie că basa creditului personal e numai cinstea și hărnicia datornicului.

Pe de altă parte, băncile neîmprumutând de cât pe membrii lor, iar membrii neputând fi decât locuitorii comunei în care e sediul băncii, s'a dat un valoros îndemn tuturor satelor, ca fiecare să-și aibă banca sa. Astfel s'a putut observa că după stabilirea principiului restringerii teritoriale, numărul băncilor sporea din an în an cu 1000—1500 și numai astfel se explică cum în mai puțin de trei pătrare de veac imperiul german a ajuns să aibă aproape 15,000 bănci¹⁾.

Inconvenientul de a nu găsi în fiecare comună buni conducători a fost înlăturat dela început prin spriginul gratuit pe care l'au dat învățătorii, preoții și toți fruntașii satelor. Apoi Raiffeisen a găsit mijlocul de a forma treptat pe membrii birourilor administrative, după cum vom arăta într'un articol special când ne vom ocupa de organizația administrativă.

Limitarea teritorială a fost păstrată în toate statele în care s'au introdus băncile populare germane. Așa în Italia dl Wollemborg, propoveditorul ideilor lui Raiffeisen a precizat clar în statutul său tip că: „numai locuitorii comunei în cari e sediul societății pot fi admiși ca membrii“. Pentru a motiva restringerea teritorială, dl Wollemborg scrie în raportul ce a presintat la expozițiunea universală de la Paris în 1889: „Limitarea teritorială este o regulă absolută. Societarii se recrutează exclusiv dintr'un cerc restrâns de locuitori. Principiul fundamental al acestor societăți, fiind încrederea reciprocă a membrilor unii într'alții, ei trebuie să aibă destulă cunoștință despre calitățile morale și despre caracterul fiecăruia, ca astfel să nu introducă o oaie călbegioasă în turmă“.²⁾

În Austria, ne spune dl G. Marchet că „ încă din anul 1885 votându-se legea de organizare a băncilor

populare s'a admis limitarea teritorială ca la băncile Raiffeisen“.¹⁾

Vorbind despre băncile sătesci în Ungaria, dl I. de Mailath dice că ele „au luat de model pe acele ale lui Raiffeisen fără a l' copia întocmai; au păstrat însă principiile fundamentale: limitarea teritorială, administrarea gratuită și fondurile de rezervă indivisibile“.²⁾

În Rusia deja de la început a fost adoptat principiul limitării teritoriale și a fost trecut în lege și statute.

În Franța deși legea nu specifică nimic, statutele lămuresc prin primul articol, că estinderea teritorială a fiecărei bănci este până la limita comunei (pentru *cassele rurale*) și limita departamentului (pentru *cassele regionale*), — o organizare admirabilă, dar infructuoasă din cauză că a fost făcută prea târziu.

Aceleași motive, * * * cari au îndemnat pe Raiffeisen să restrângă marginile societăților întemeiate pe sistemul său de credit popular, au determinat pe toate celelalte state să procedeze la fel și să stabilească ca normă, ca fiecare comună să-și aibă banca ei pentru a întimpina nevoile agricole ale sătenilor din localitate. Cei cari nu vor să se unească și să lucreze în bună înțelegere apărându-și interesele lor prin mijloace comune, nu pot avea dreptul să beneficieze de avantajele instituțiilor create prin truda altora.

Nu scim dacă la noi în țară există vre-o bancă sătească cu extindere teritorială limitată, dar ne îndoim că ar fi avut cineva această bună inspirație fără a cunoaște procedurile de veacuri ale altor națiuni. Însă și Germania — țară prea conservatoare — abia a reușit după două veacuri de svircolire să inchege într'un mănunchiu toate principiile cele mai practice, cari au asigurat trănicia creditului mutual sătesc. Opera aceasta nu e numai a lui Raiffeisen. Câte minți nu s'au frământat în căutarea soluțiunei potrivite, dar nici una n'a avut norocul să ghicească forma concretă, care se potrivește mai bine. Raiffeisen s'a servit de practica predecesorilor săi și ajutat de inteligența lui scânteietoare a reușit să traducă în reguli practice, ceea ce alții desbătuseră destul în teorie. Acesta e meritul lui Raiffeisen.

Nouă, lipsindu-ne rutina, ne lipsese posibilitatea de a crea imediat un sistem independent propriu împrejurărilor noastre economice; de aceea să ne mulțămim, deocamdată, cu copierea sistemelor germane, dar să căutăm a le localiza. Să luăm ce e bun, ce se potrivește nevoilor noastre și să lăsăm la o parte tot ce nu ne e folositor. Să nu avem fiecare pretenția că putem întemeia o bancă populară după cum ne taie capul și că fiecare dintre noi poate fi un Raiffeisen ori un Schulze în satul său. Nu. Regulele generale, experimentate de alții se impun și nouă și dacă le nesocotim să fim siguri că n'am ajutat cu nimic la ridicarea săteanului, căci pe lângă celelalte neajunsuri l'am făcut să piardă încrederea în cei ce l' sfătuiesc

¹⁾ G. Marchet: „Die Darlehenskassenvereine ausserhalb Deutschlands“, articol scris în „Handwörterbuch der Staatswissenschaften“.

²⁾ I. de Mailath: „Asociațiunile creditului rural în Ungaria“

³⁾ Franța, mai mult ca ori-care alt stat, a arătat o mare bunăvoință pentru creditul mutual rural, fie din iubire cătră popor, fie din ambițiune față de faima sistemelor germane. Organizația acestor instituțiuni în Franța e superioară celei germane, dar rezultatele au fost, până acum, mai slabe ca în ori-care altă țară, cu toate ocrotirile ce s'au făcut. Două legi organice springesc creditul agricol mutual în Franța: una privitoare la *cassele rurale* propriu duse și care a fost votată în anul 1894 și alta privitoare la *cassele regionale* (departamentele), votată în 1899. Veți: *Le Crédit agricole* par G. Maurin & Ch. Brouilhet.

¹⁾ În articolul nostru din Nr. precedent, pag. 262, s'a trecut din greșală la cifra băncilor populare germane: 15.000,000 în loc de 15,000.

²⁾ L. Wollemborg: „Les Caisses rurales Italiennes“, pag. 9.

și când alții mai destoinici vor veni mai târziu să solicite bunavoința lui de a-i urma în sfaturi, nu-i va mai asculta. Și atunci iar va răsună frasa: „*Țăranul e îndărătnic, încăpăținat și prost*“.

De aceea supun aprecierii învățătorimei și preoților — cei doi cărturari ai satelor — chestiunea limitării teritoriale a băncilor populare și îi rog ca până vom ajunge să avem o lege de organizare specială, să caute a introduce fiecare în statute un capitol prin care să oprească împrumuturile către sătenii cari ar fi din altă comună și chiar către aceia din comuna în care își are banca sediul, cari nu vor fi înscriși ca membrii.

Să nu se acoarde împrumuturi decât asociațiilor și să nu se primească ca asociați decât membrii unei comune.

Se va stabili prin aceasta o emulație printre țăranii satelor vecine de a-și înființa și ei bancă, se va înlesni controlul asupra solvabilității membrilor și se va stabili cât de puțin o înfrățire între consăteni, căci fiecare se va feri de a căde în contravenție cu statutele pentru a nu fi aflat și exclus de la bancă. Controlul pe care sătenii îl exercită unii asupra altora, valorează mai mult decât toate mijloacele, de multe ori represive, pe care guvernele le întrebuițează ca să ridice starea morală a țăranimei. s.

Reorganizarea cursurilor școalelor comerciale superioare.

În România, ca și la noi, organizarea de până acum a școalelor comerciale și mai cu seamă modul predării cursului de comptabilitate, fără aprofundarea tuturor chestiunilor relative la comerț, au avut drept rezultat — deși aceasta nu a fost ținta școlii — să scoată buni comptabili, însă nici decum comercianți, și aceasta în ciuda unui complex de cunoștințe teoretice atât de multiple, căpătate în școală.

Ceea-ce le-a lipsit tinerilor după eșirea din școală au fost cunoștințele pe usurile comerciale, partea practică a tractării și încheerii afacerilor, apoi stabilirea și calcularea documentelor comerciale, redactarea actelor și corespondenței necesare în mai multe limbi, căutarea și alegerea mărfurilor, stabilirea rapoartelor comerciale, etc., le-a lipsit adevărat ceea-ce practica singulară poate să învețe pe omul destinat carierei comerciale.

Acest mare defect în organizarea școalelor de comerț din România se va înlătura prin înființarea așa numitelor *birouri comerciale* pe lângă cursul de comptabilitate propriu zis al școalelor comerciale.

În birourile comerciale, prin calcul, se pun în aplicare cunoștințele căpătate dela cursul matematicilor; prin corespondența în limbile română și străine, elevii se pot familiarisa cu expresiunile și termenii tehnici întrebuiți în comerț; prin redactarea tuturor actelor și a documentelor comerciale și prin redactarea articolelor din jurnal și trecerea operațiilor în toate registrele auxiliare, se pun în practică teoriile învățate dela profesorul de comptabilitate; prin comandarea mărfurilor în străinătate, la locul lor de producție, sau pe piețele de desfacere și aducerea lor în orașele noastre pe cutare sau cutare cale, elevul își aduce aminte de învățăturile căpătate la cursul de geografie comercială; prin exemple de declarațiuni și contestațiuni vamale, aplicarea timbrului la toate afacerile, emiterea, acceptarea și protestarea efectelor de comerț, prin fixarea drepturilor, îndatoririlor și rapoar-

telor dintre comerciant cu diferitele autorități, puse oare-cum în practică în birourile comerciale, se dă o adevărată importanță studiului dreptului, iar cercetarea și cunoașterea mărfurilor, prin ajutorul museului comercial și a probelor de mărfuri, desvoaltă și mai mult în elev dragostea carierei comerciale.

Birourile aceste, din școală chiar, trebuie să învețe pe elev usurile comerciale și condițiunile de cumpărare și de vîndare. În ele se face practica afacerilor presupunînd că fie-care elev devine un comerciant, care îndeplinește în casa sa toate rolurile de cumpărător și de vîndător, de magazinier, corespondent, comptabil, casier, expeditor la gară, declarator la vamă, înfățișitor la tribunal, etc. etc.

E de dorit ca în organizarea unicei noastre școale comerciale să se țină pe cât e posibil cont de reformele practice, proiectate în scopul organizării școalelor comerciale din România, ca cu chipul acesta tinerimea noastră să fie îndrumată și pe cariera comercială — unde avem așa de mare trebuință de tineri cualificați în mod cât mai practic pentru: *Însoțirile comerciale de consum și valorisare*, cu cari e timpul suprem să ne prevedem și noi pretutindenea. +

JURISDICȚIUNE.

Notificarea înaintată la tribunal cu privire la acei membrii din direcțiune, cari nu sunt autorizați a signa firma societății, este scutită de competența de timbru de K 10.—

Este us la multe institute de bani, că firma nu o signează toți, ci numai unii dintre membrii direcțiunii; în cazul acesta notificarea membrilor neautorizați la firmare, înaintată către tribunalul competent, este scutită de timbru, pentru-că tarifa de competență pretinde timbrarea notificării numai când se anunțe tribunalului membrii îndreptățiți la firmare. Luându-să într'un cas concret repert pentru o astfel de notificare netimbrată, banca în sarcina căreia s'a luat repertul a făcut recurs la direcțiunea financiară competentă, care însă a respins recursul cu motivarea următoare: la signarea firmei societății este îndreptățit conform legii comerciale fiecare membru din direcțiune, prin urmare cererea prin care tribunalul a fost recercat a înregistra pe membrii direcțiunii este a se timbra chiar și în cazul acela, când din partea societății respectivii nu sunt autorizați la firmare.

În urma recursului înaintat contra deciziunii direcțiunii financiare, *Judecătoria administrativă* sub Nr. 6832/901 a enunțat că notificarea înaintată la tribunal cu privire la membrii direcțiunii neautorizați la firmare este scutită de competența de timbru de K 10.—

*

Cine poate recura contra mandatului de plată emis după intabulare? Dacă conform documentului de cauțiune speșele de intabulare are să le poarte debitorul hipotecar, iar după efectuarea intabulării mandatul pentru plata competenței erariale prescrise nu s'a înmanat dînsului, ci creditorului hipotecar, atunci recursul contra acestor competențe îl poate înainta debitorul hipotecar.

(Judec. administr. Nr. 2120/902.)

*

Contribuirile funcționarilor la fondul de pensiuine. Aceea dispozițiune a statutelor fondului de pensiuine, — în sensul căreia funcționarul dimis din serviciu înainte de a avé drept la pensiuine, își perde su-

mele solvite la fondul de pensuni, — obligă pe funcționar numai atunci, când *densul s'a învoit la aceasta expres ori în alt mod neîndoios*. Impregiurarea, că funcționarul a primit statutele fondului de pensuni și că nu s'a opus detragerilor lunare pentru fondul de pensuni, încă nu dovedește în mod neîndoios, că densul a fost de acord cu dispozițiunea respectivă a statutelor fondului de pensuni. (Curia reg. Nr. 671/902).

*

Remunerațiunea funcționarilor. Funcționarul este îndreptățit a pretinde remunerațiune dela șef numai în cazul acela, dacă remunerațiunea s'a stipulat la încheierea contractului de serviciu ori mai târziu. În lipsa unei astfel de stipulațiuni acordarea remunerațiunii depinde de bunăvoința șefului și impregiurarea că este us a se acorda remunerațiuni nu îndreptătește pe funcționar a ridica pretensiuni în direcțiunea aceasta. (Curia reg. Nr. 671/902.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 31 Iulie 1902.

La începutul săptămânii era o lipsă simțită de cambii în piață, dar pentru ultima s'au înaintat la banca austro-ungară în Viena cambii de 9 milioane coroane față de 2¹/₂ milioane scadente. Totuși în anul acesta cererea n'a fost așa de mare ca la ultimo Iulie în anul trecut, când rezerva scutită de contribuțiune a băncii austro-ungare se redusese dela 254 la 203 milioane coroane, adică cu 51 milioane. După ultima situațiune a băncii austro-ungare circulațiunea biletelor a scăzut în săptămâna trecută cu aproape 28 milioane, iar rezerva de bilete libere de contribuțiune a crescut cu 30 milioane. În perioada corespunzătoare a anului expirat posedă banca cambii în valoare de 289 milioane, adică o sumă cu 86 milioane mai mare, decât în anul acesta, iar lombardul întrecea starea de acum cu 11 milioane.

Pe piața liberă s'a urcat etalonul și pentru acceptate de bancă de prima bonitate până la 2¹/₂ procente, dar etalonul pentru cambiile de portfel a rămas stabil la 3¹/₄% și mai mult.

Furnisările de aur încep a lua dimensiuni tot mai mari din cauza prețului scăzut al devalurilor și valurilor. În 30 Iulie au fost anunțate la bancă mai mult ca 3 milioane coroane în diverse monete comerciale și bare. Importul acesta îl provăd: Oesterreichische Länderbank, Wiener Bankverein, Unionbank, Pester ungar. Kommerzbank și Ungarische Kreditbank. Din monetele intrate la bancă peste 1 milion sunt mărci germane.

Piețele externe nu prezintă fluctuațiuni mai însemnate. În *Berlin* discountul privat e 1¹/₂%; în *London* 2⁷/₁₆%, fiind abundanță de capital german și francez; iar în *Paris* 2%.

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. Din raportul ministerului de agricultură dela 20 Iulie a. c. prezentăm de astădată următoarele:

În decada a doua a lunii Iulie timpul a continuat a fi caprițios și schimbăcios. În multe regiuni ale țării — îndeosebi în regiunile vestice și ostice — au fost ploii și furtuni împreunate cu grindină. În cele

din urmă timpul a devenit favorabil, și se speră că cu chipul acesta secerișul se va pute continua fără întrerupere în bune condițiuni.

Resultatele recoltei atât calitativ, cât și cuantitativ corespund așteptărilor aproape pretutindenea, ceea-ce s'a constatat și prin treeratul de probă. Grăunte mici și seci obvin mult mai puțin decât în alți ani. Nici pagubele cauzate de rugină și alți dușmani ai cerealelor nu sunt de ceva însemnătate.

Grăul de toamnă dă cele mai bune rezultate în regiunile dintre Dunăre și Tisa, în dreapta Dunării și în Banat. După aceea urmează regiunile din stânga Dunării și de pe ambii termi ai Tisei. Cu grâu a fost semănat în acest an un areal de 5.877,378 jug. catastrale și recolta este evaluată la 7.23 miji metriche de jug., deci în total circa 42.500,000 miji metriche, față de 33.730,000 m. m. în anul trecut; în urmăre cu aproape 9.000,000 miji m. mai mult ca în anul tr. Grăul din acest an este superior celui din an. tr. și în privința calitativă; hectolitru cumpănesce 78—82 și chiar 83 kgr.

Secara de toamnă și îndoiturile (mestecături) — cu excepțiunea locurilor muntoase și deluroase — au fost secerate. Treeratul s'a început pe Alföld și rezultatul corespunde așteptărilor, în unele locuri le chiar întrece, atât în privința cantitativă cât și în cea calitativă. Hectolitru cumpănesce 72—75. în singuratică casuri 76—77 kgr. Cu secară și îndoituri a fost semănat un areal de 2.004,450 jug. cat. și recolta este acum evaluată la 6.73 miji m. de jug., deci în total circa 13.500,000 miji m., față de 11.270,000 miji m. în an. trecut; în urmăre cu peste 2.000,000 miji m. mai mult decât în anul precedent.

Cu *orz* a fost semănat un areal de aproape 1.790,940 jug. cat. și recolta este acum evaluată la 7 miji m. de jug., deci în total circa 12.440,000 m. m., față de 10.900,000 miji m. în anul trecut; în urmăre un plus de peste 1.500,000 miji m.

Pentru dezvoltarea *ovėsului* umblă timp foarte favorabil. Cu *ovės* s'a semănat în acest an un areal de aproape 1.738,227 jug. cat. și recolta se evaluează cu 6.48 miji m. de jug., deci în total circa 11.370,000 miji m., față de 9.880,000 miji m. în an. tr., în urmăre și recolta *ovėsului* din acest an întrece pe cea din an. tr. cu 1.500,000 miji m.

Treeratul *rapitei* s'a sfârșit și rezultatul în privința cantitativă este în partea cea mai mare slab; calitativ rezultatul este însă în general satisfăcător.

Cucuruzul s'a dezvoltat atât de bine în decada a doua a lunii Iulie, încât a ajuns aproape mărimea sa normală; totuși față de timpul înaintat el nu e îndeajuns dezvoltat, și e temere, că în unele locuri nu se va coace.

Cartofii se desvoaltă favorabil. Soiurile timpurii se recoltează în mai multe regiuni ale țării cu bun rezultat.

Legumele, și diferitele soiuri de varză se desvoaltă bine, îndeosebi varza promite rezultate abondente în multe locuri.

Hemeiul se desvoaltă multămitor.

Meiul și hrișca prosperează în mod satisfăcător. Situațiunea *inului și cănepei* este indestulitoare, asemenea și a *tutunului*.

Napii de zahăr și de nutreț se desvoaltă bine, și promit o recoltă bogată.

Plantele de nutreț artificiale se desvoaltă bine. *Livezile naturale* au dat un rezultat satisfăcător. *Otava* promite și ea recolte bune.

Pășunile dau hrană indestulitoare animalelor.

Viile se desvoltă bine și promit recoltă satisfăcătoare în cele mai multe locuri.

Prospectele recoltei *poamelor* și îndeosebi a prunelor sunt slabe aproape pretutindenea.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„*Albina*“, institut de credit și de economii în Sibiu.

Bilanțul semestral al primului nostru institut financiar se va publica în zilele proxime. Cu toată depresiunea pieței de bani rezultatul este, precum suntem informați, superior celui din anul trecut.

*

„*Székelyegyleti első takarékpénztár*“. Am expus la timpul său în coloanele acestei Reviste cazul băncii „Székelyegyleti első takarékpénztár“ din Székely Udvarhely, una din cele mai vechi bănci sēcuiesti, care cu toate că a avut un bilanț activ, totuși a fost necesităta a se declara mai întâiu insolventă, și apoi, în urma ținutei neprecugetate a deponenților săi și a unor acționari, în stare de faliment.

Precum se anunță acum, curatorul masei concursuale și-a prezentat zilele trecute proiectul pentru distribuirea parțială a averii concursuale, care proiect a fost aprobat și din partea delegațiunii creditorilor și a judecătoriei concursuale. Conform proiectului menționat, speșele și datoriile masei concursuale și pretenșiunile creditorilor de rangul I se vor acoperi în întregime, pe când creditorii de rangul II (deponenții) vor primi numai 25% ale pretenșiunilor lor.

O parte a acționarilor și deponenților acestei bănci ținând o conferință au recercat pe curatorul masei concursuale de a cere la tribunalul competent, în numele societății falimentate de urgență deschiderea concursului contra celui mai mare debitor al băncii, *Ugron Gábor*, care este totodată și *presidentul direcțiunii institutului* falimentat. Conferința și-a motivat cererea cu aceea, că în cas de concurs creditorii se vor escontenta din prețul realităților lui *Ugron*, toți în măsură egală și în modul acesta se va restitui cel puțin o parte a pretenșiunilor băncii; pe când în cas contrar, dacă nu se cere concursul contra lui *Ugron G.* masa concursuală a băncii nu va primi nimic din prețul de vëndare al realităților, având prioritatea o mulțime de sarcini intabulate.

Delegațiunea creditorilor pertractând cererea conferinței acționarilor și deponenților a enunțat, că între împrejurările actuale, crede că este păgubitor intereselor masei concursuale, de a se cere deschiderea concursului asupra lui *Ugron G.* Dacă s'ar deschide concursul atunci s'ar acoperi din imobiiliile lui *Ugron* — căci avere mobilă nu are — în prima linie cheltuielile masei de concurs, și numai după aceea ar urma sarcinile intabulate și anume în ordinea intabulării lor, deci este evident, că prin concurs banca ar primi și mai puțin din pretenșiunile sale decât fără concurs.

În stadiul acesta se află astăzi lucrurile la „Székelyegyleti első takarékpénztár“, cât vor mai primi deponenții de aci înainte din masa concursuală, nu se poate ști; o pierdere mai mare ori mai mică însă la tot cazul vor suferi.

Precum am arătat la timpul său banca aceasta a ajuns în stare de faliment nu din cauza unor manipulațiuni frauduloase, ce s'ar fi comis, — căci administrațiunea și conducerea au fost cinstite, — ci numai și numai din simplul motiv, că și-a angajat în măsură

exagerată activele și și-a exhaustat întreg creditul de reescompt, ce i-a stat la dispozițiune.

Rēul de a exploata în mod exagerat creditul de reescompt disponibil, există și la băncile noastre, de aceea pentru evitarea de desastre de natura aceasta, de cari Românii au fost feriți până acuma, conducătorii băncilor noastre ar face bine să mediteze serios asupra casului dela „Székelyegyleti első takarékpénztár“ și să și tragă consecuențele.

†

CRONICA.

Expozițiua internațională de pescărie din Viena se va ținē dela 6—21 Septembrie st. n. viitor. Ea va cuprinde 16 secțiuni: 1. pesci și celelalte animale acuatice; 2. animalele și plantele folositoare și vătēmătoare pescilor; 3. alimentele animale și vegetale pentru pesci și alimentațiunea acestora din urmă; 4. boalele pescilor, racilor și celorlalte animale acuatice; 5. murdăria apelor; 6. creșterea pescilor și celorlalte animale acuatice; 7. pescuitul și sportul său în apele continentale; 8. pescuitul pe coaste și în largul mării; 9. conservarea și transportul pescilor; 10. comerțul pescilor și modul lor de întrebuințare; 11. produsele brute și industriale provenind dela pesci și dela celelalte animale și plante acuatice, etc.

La această expoziție va participa și România. Inspectorul general al pescăriilor statului, dl Dr. G. Antipa, figurează în comitetul de onoare al expoziției.

*

Expozițiua Societății agrare din România. Cu începere dela 10 Maiu până la finea lui Octombrie 1903 Societatea agrară a marilor proprietari din România organizează o mare expoziție agricolă în București, și în acest scop a trimis agricultorilor din țeară un apel în care arată, că prin această expoziție se țintesce a contribui în mod mai sigur și mai eficace la progresul și perfecționarea reală a agriculturii.

În secțiunea agriculturii din această expoziție se vor expune: 1. *Cereale*, anume: grâne, secări, orzuri, ovēsuri, porumburi, meiuri, hrișcă, etc., din fiecare câte 4 kgr. boabe și pe cât e posibil și un mănunchiu (snop mic) de paie cu spice. Pentru porumb se vor trimite 4 kgr. boabe și 10 stiuțe bine uscați. 2. *Plante leguminoase*: fasole, mazēre, bob, bobușor, linte, năut, soja, etc., câte 2 kgr. boabe și de va fi posibil și tufe cu teci. 3. *Plante uleioase și textile*: rapiță, muștar, mac, camelină, floarea soarelui, in, cânepă, etc. câte 2 kgr. semēnță și la plantele la care se poate câte un mic snop de trunchiuri. La in și la cânepă se va da și o probă de câte 4 kgr. de fuior. 4. *Plante industriale, medicinale și aromatice*: tutun, chimion, coriandru și altele, probe de cel puțin 1 kgr. 5. *Tubercule și rădēcini*: cartofi, napi porcesci, sfele de nutreț, sfele de zăhar, napi, cicoare, etc. 6. *Plante de nutreț*: semēnță de lucernă, trifoiu, sparcetă, mohor, sorgo, mazărice și altele, câte un kgr. cel puțin de fiecare.

La fiecare product ce se va expune se vor da următoarele indicațiuni: numele adevērat al productului; de unde vine semēnță; cât a produs la hectar, pogon sau falce; felul pământului (argilos, tare) ori nisipos, de culoare neagră, cenușie ori roșcată, etc.; numele cultivătorului; numele moșiei, comuna, plasa, județul; întinderea cultivată; cât s'a semēnat la hectar.

*

s.

Losuri, cari es din circulațiune. In anii proximi vor eși din circulațiune următoarele losuri: in 1904 *Losurile de stat* din anul 1854 și *Losurile St. Genoia*, iar in 1905 *Losurile triestene* de 4%. Din *Losurile de stat din 1854* mai sunt in circulațiune de prezent 20,550 buc. Ultima tragere a acestor losuri va fi la 1 Octobrie 1904, având a se trage la cele 5 trageri următoare câștigurile ce urmează: la 1 Aprile 1903 un câștig principal de K 200,000.—, 1 câștig de K 20,000.— și 4048 câștiguri à K 600.—; la 1 Aprile 1904 1 câștig principal de K 200,000.—, 1 câștig de K 20,000 și 4298 câștiguri de câte K 600.—; la 1 Octobrie 1902 1 câștig de K 60,000.—, 1 câștig de K 10,000.—, 5 câștiguri de câte K 4000.—, 5 câștiguri de câte K 2000.—, 50 câștiguri de câte K 800.— și 3788 câștiguri de câte K 600.—; la 1 Octobrie 1903 tot atâtea losuri cu aceleași câștiguri, cu excepțiunea celor à K 600.— din cari se vor trage 3988 și la 1 Octobrie 1904 62 câștiguri à K 60,000, 10,000 câștiguri à K 800.— și 4238 câștiguri à K 600.—.

Losurile St. Genoia, vor mai avé numai două trageri, având a se trage 10,000 câștiguri, anume la 1 Februarie 1903 și 1904 tot câte 5000 losuri cu următoarele câștiguri: 1 câștig principal de K 100,000.— câte unul de K 6000.—, K 4000.—, K 2000.—, 2 de câte K 1000.—, 4 de câte K 500.—, 6 de câte K 400.—, 21 de câte K 240.— și 4960 de câte K 160.—.

Din *Losurile triestene* de 4% mai sunt in circulațiune 2653 buc., cari se vor sorta in 3 trageri in anii 1902—1905. In 1903 și 1904 se vor trage următoarele câștiguri: 1 à K 20,000.—, 1 à K 2000, 5 à K 400 și 5 à K 300.—; la ultima tragere din 1905 se vor trage: 1 câștig à K 30,000.—, 1 à K 8000.—, 2 à K 2000.—, 2 à K 1000.—, 5 à K 400.— și 5 à K 300.—, afară de acestea se vor mai trage in 1903 918, in 1904 955 și in 1905 751 câștiguri à K 100.—. Proporțiunea dintre valoarea după curs și câștigul cel mai mic al acestor losuri este următoarea:

	Cursul K	Câștigul cel mai mic		Perdere K
		K	K	
Losuri de stat din 1854	972.—	608.—	364.—	
„ St. Genoia	269.—	150 40	118 60	
„ triestene de 4%	230.—	100.—	130.—	

♣

BIBLIOGRAFIE.

Biblioteca populară a Asociațiunii. Sfaturi bune. Trei disertatiuni. Sub acest titlu a apărut broșura 4. din numita bibliotecă. Cele 3 disertatiuni sunt: 1. *Despre concubinată*, de Emanuil Ungurianu. 2. *Despre beție*, de Dr. Elie Cristea. 3. *Icoane din viața poporului nostru*, de Nicolau Ivan.

Broșura se extinde pe 45 pagine și costă numai 20 fil.

Toate trei disertatiunile cuprinse în această broșură combat cu argumente multe și puternice moravuri rele și păgubitoare adânc înrădăcinate în viața poporului nostru, anume: d-l Ungurianu ne advertizează, că dacă ne vom îndrepta scăderile putem să devenim expropriați și împinși de alte neamuri din aceste locuri. Intre scăderile noastre numără: lipsa de școală (de învățătură), fînerea multor sârbători mici, nutriră necorespunzătoare a poporului, luxul în port, ospețele lungi, pomenile și praznicile, neglijarea cercetării bisericii și concubinatul, despre care tractează pe larg și bine.

Di Dr. E. Cristea arată pe larg și cu numeroase argumente toate relele ce se nasc din beție, patima cea mai rea și mai generalisată.

Di Nic. Ivan scoate la iveală, că arma cu care se resboesc ași popoarele e cultura, învățătura și știința și cel mai tare în cultură de regulă învinge. Arată apoi cum stăm noi cu arma aceasta. Arată în mod plastic, folosul școlăii și bisericii, a eco-

nomiei și industriei de casă, a cultivei grădinilor, a îmbrățișerii meseriilor, și îndeosebi scoate în relief rele obiceiuri de a face ospețe și pomeni lungi și costisitoare cu bani de împrumut, cari de sigur duc la ruină materială și morală.

Recomandăm tuturor această broșură instructivă, care se poate căpăta dela Asociațiunea pentru lit. și cult. popor. rom. din Sibiu, dela Librăria archidieceșană din Sibiu, etc.

*

Biblioteca „Bunul Econom“. În editura revistei săptămânale „Bunul Econom“ din Orăștie au apărut până acum 7 broșuri de interes agricol, cari merită o deosebită atențiune din partea cărturarilor nostri, cari se interesează de progresul țeranului. Numitele broșuri sunt:

Nr. 1. *Nutrețurile ierboase* (lucerna, trifoiul roșu, trifoiul incarnat, mazăricea, sparceța, lupinul și mohorul), *cositurile* (fânatele, liveștile), *recolta nutrețurilor ierboase*, *prepararea fânului și pășunile*.

Nr. 2. *Economia porcilor* (rasele, prăsirea, nutriră și îngrijirea porcilor); *economia oilor* (rasele, etatea, prăsirea, nutriră, îngrijirea, lâna și tunsul oilor); *capra* (prăsirea, nutriră și produsele caprelor).

Nr. 3. *Semënța plantelor agricole și semënatul lor*, anume semënatul, calitățile ce trebuie să intrunească o semënță bună, curățirea semënței, producerea și schimbarea semănței, timpul semănătului, modul semănării, cantitatea semănței și acoperirea ei cu pământ.

Nr. 4. *Îngrigirea plantelor în cursul vegetațiunii* (transplantatul, mijloace contra influențelor stricăcioase ale timpurilor, mijloace contra stării nefavorabile a pământului, distrugerea buruienilor, mijloace contra animalelor stricăcioase); *recolta* (recolta cerealelor, treeratul sau imblătutul, curățirea și sortarea grânelor, păstrarea grăunțelor, recolta cucuruzului).

Nr. 5. *Economia vitelor sau Zootechnia generală* (introducerea, specia și rasele animalelor, prăsirea sau multiplicarea animalelor domestice, nutriră animalelor, nutriră la pășune, nutriră la grajd, îngrijirea animalelor domestice, împărecherea și gestațiunea, fătutul, alăptarea și înțercatul).

Nr. 6. *Agrologia sau cunoascerea pământurilor și mijloacele de a le îmbunătăți* (formarea pământurilor agricole, stâncile principale din cari s'au format pământurile agricole, compoziția și clasificarea pământurilor, sol și subsol, înclinațiunea și expozițiunea pământului, meliorațiuni sau îmbunătățiri de ale pământului, abaterăa apelor de pe pământuri).

Nr. 7. *Agricultura generală* (lucrarea pământului, plugul, aratul, grapa, fâvălugul (cilindrul) instrumente de măruntit pământul, îngrășămintele).

Autorul acestor broșuri este domnul Constantin P. Barcianu, profesor de agricultură i. r., care va scoate rând pe rând o serie de broșuri, cari vor conține una fiecare câte un capitol sau mai multe din ramurile agriculturii, crescerea vitelor, grădinarit, etc.

Suntem siguri, că aceste scrieri vor face prețioase servicii poporului nostru, fiind ele bine scrise, și prin ieftinătatea lor fiind accesibile pentru masa poporului. Drept aceea le recomandăm publicului nostru cetitor, cărturarilor dela sate și țeranului agricultor, nu mai puțin ca foarte potrivite pentru înzestrarea bibliotecelor populare și școlare.

O singură observare avem referitor la limba, în care sunt scrise aceste broșuri, anume: ea în multe locuri e prea înaltă și astfel ca greu de priceput pentru țeran. Aducem un singur exemplu scos din întâmplare dela pag. 26, a broșurii 6.: „După plan vom raporta pe teren direcțiunea canalelor și numai după aceea vom începe lucrarea. Dacă nu avem cunoștințe de *agrimensură* vom consulta un *inginer*“. Adevărat că ici-colea cuvinte și termeni științifici se circumscriu sau se explică prin câte un sinonim din limba poporului; dar această procedură ar trebui generalisată, ca cu chipul acesta țeranul să nu rămână nedumerit asupra înțelesului perfect al scrierilor. De altfel limba e lipsită de provincialisme și barbarisme, iar stilul e scurt și precis.

Prețul broșurilor este de câte 30 fil. Se pot comanda la administrațiunea revistei „Bunul Econom“ în Orăștie (Szászváros), la librăria W. Krafft, Sibiu, precum și la toate librăriile din patrie. Vândătorilor se dă rabat potrivit.

r.

